

Epifitická orchidej v NP Morne Diablotin. Foto Lucie Záhorová

(*Amazona imperialis*) a amazoňana červenokrkého (*A. arausiaca*). První z nich se stal národním symbolem a dostal se na státní znak i na vlajku Dominiky.

Amazoňan císařský se až do konce 19. století vyskytoval v centrální části Dominiky zcela běžně, ale v důsledku úbytku vhodného prostředí a pronásledování pro maso a obchod se později

Mangrovy na Indiana River patří mezi nejnavštěvovanější místa na ostrově. Přístupné jsou ale jen s placeným průvodcem. Hurikán Maria napáchal škody i v nich. Foto Lucie Záhorová

přístupu se počty amazoňanů císařských začaly pomalu zvedat až na 100 zvířat zaznamenaných v roce 2000. V tomto roce byl také státem vyhlášen třetí národní park Morne Diablotin, kde žijí oba druhy amazoňanů. Nadace pro ochranu vzácných druhů (RSCF), která vznik parku iniciovala, podporuje i Středisko pro ochranu a výzkum papoušků umístěné v botanické zahradě v Roseau a po hurikánu Maria jej pomohla obnovit. Stav populace amazoňana císařského po hurikánu Maria není přesně znám, ale odhaduje se, že nečítá více než 50 jedinců.

V březnu 2018 bylo z Dominiky převezeno deset amazoňanů červenokrkých a dva amazoňani císařští do německého soukromého zařízení provozovaného Sdružením pro ochranu ohrožených papoušků (ACTP). Vyjma jediného exempláře amazoňana císařského, jmenovitě samice po několikaletém životě v záchraně, se jednalo o exempláře z volné přírody zachráněné po hurikánu Maria. V záchraně čekaly na vypuštění do přírody. Převoz proběhl s oficiálním svolením vlády Dominiky, ale bez potřebných dokumentů CITES. Proti tomu se zvedla vlna nesouhlasu, zejména ze strany organizací, které se zabývají ochranou fauny včetně RSCF. Mezitím v květnu 2019 ACTP oznámilo světový prvochov amazoňana červenokrkého od páru sestaveného právě z dovezených jedinců z Dominiky.

Národní park Bavorský les – nejstarší německý národní park

Pavel Bečka

Založení Národního parku Bavorský les v roce 1970 bylo počátkem jedinečného příběhu. Poprvé v Německu bylo tak velké území vyjmuto z hospodaření a postupně převedeno pod ochranu přirozených procesů. Dnes má Národní park Bavorský les rozlohu 24 250 hektarů a od roku 2027 bude na 75 % jeho plochy platit motto „Přírodu nechat být přírodou“. Cesta k bezzásahovosti nebyla jednoduchá.

Veřejnost, odborníci i politici vedli s dvacetiletým předstihem podobné diskuse, které známe z historie vyhlašování bezzásahových přírodních zón v Národním parku Šumava. S jedním velkým rozdílem. Správa Národního parku Bavorský les celou dobu za tímto cílem stála a neměnila ho. A měla k tomu vždy jasnou podporu svého zřizovatele Svobodného státu Bavorsko.

Na vzniku nejstaršího německého národního parku měla zásluhu celá řada nadšenců, organizací i úřadů. Již v roce 1898 požadoval poslanec pruského parlamentu Wilhelm Wetekamp cílenou ochranu ohrožené přírody. Z určitých území se měly stát státní parky, jejichž hlavním rysem by byla jejich nedotknutelnost. Díky němu byl v Prusku v roce 1906 ustanovený první německý or-

gán ochrany přírody. O tři roky později vznikl v Mnichově Spolek parků ochrany přírody a v roce 1911 byl Bavorský les poprvé označen za území vhodné pro velkou přírodní rezervaci. Díky odlehlosti a drsnému klimatu se totiž v Bavorském lese začalo intenzivně lesnický hospodařit mnohem později než jinde v Německu. Proto se zde relativně dlouho zachovaly původní lesy. Poté, co jejich velká

část přešla do státního vlastnictví, byly lesy Bavorského lesa v roce 1840 poprvé zmapovány. Tři čtvrtiny území byly označeny za prales. Kvůli světovým válkám a hospodářské krizi se však národní park založit nepodařilo.

Vznik národního parku

Až v roce 1966 narazil lesní inženýr Hubert Weinzierl na rozsáhlé spisy z 20. a 30. let o plánovaném národním parku Bavorský les/Šumava. Weinzierl se jimi nechal inspirovat a začal pracovat na zřízení prvního národního parku v Německu. Společně se slavným propagátorem přírody a její ochrany Bernhardem Grzimekem se jim podařilo pro myšlenku založení národního parku v Bavorském lese získat politickou podporu, a to i u komunálních a regionálních politiků napříč všemi stranami.

Napomohla tomu tehdejší situace v regionu. V 60. letech minulého století platil Bavorský les za strukturálně slabý region. Kvůli smutné historii 20. století ležel prakticky na konci světa, z jedné strany oddělený železnou oponou. V té době vznikaly místní i státní iniciativy, které měly přilákat turisty. Mezi navrhovanými projekty byl kromě myšlenky vytvoření velkoplošné přírodní rezervace i velký lyžařský areál na svazích Roklanu a Luzného. Nakonec se prosadila myšlenka založení Národního parku Bavorský les, kterou v roce 1969 jednomyslně schválil Bavorský zemský sněm.

Na pohled nehostinný divoký les v NP Bavorský les je eldorádem dřevožijných a světlomilných druhů. Foto Franz Leibl

Po založení národního parku 7. října 1970 byl hlavní důraz kladen na vytvoření fungující správy a návštěvnické infrastruktury. Začaly také diskuse o tom, jaké cíle ochrany přírody musí národní park plnit. Když silná bouřka v roce 1983 na 90 hektarech půdy vyvrátila kolem 30 000 kubíků dřeva, rozhodl tehdejší ministr lesnictví Dr. Hans Eisenmann, že se do přirozeného vývoje zasahovat nebude a že se v přírodní zóně, která byla zhruba na polovině plochy parku, nebudou polomy zpracovávat. Měl vzniknout „prales pro naše děti a děti našich dětí“. Tím se v Německu uvolnila cesta k novému cíli ochrany přírody: k ochraně přírodních procesů.

Motto národního parku bylo v 90. letech podrobeno zatěžkávací zkoušce. Masové rozšíření kůrovce vedlo ve vyšších polohách národního parku k rozsáhlému odumírání smrků, což zapříčinilo protesty a diskuse mezi obyvatelstvem. I přesto byl v roce 1997 národní park rozšířen o 11 000 hektarů mezi Velkým Falkensteinem a Roklanem. Aby bylo rozšíření vůbec možné, byl domluven kompromis. V nové části národního parku se bude po přechodnou dobu 30 let proti kůrovci zasahovat a bezzásahové oblasti se budou rozšiřovat postupně každý rok. To mělo podle odpůrců rozšíření parku zabránit rozpadu horských smrčín, jako se to stalo ve staré části parku.

Zonace národního parku

Park byl rozdělen do čtyř zón – přírodní, rozvojová, okrajová a rekreační. V přírodní zóně má přednost ochrana přirozených procesů, neprovádějí se v ní žádné protikůrovcové zásahy a nesázejí se stromky. V současnosti zabírá přírodní zóna 72,3 % plochy národního parku. Její rozšiřování již probíhá bez problémů. Každý rok předloží správa parku návrh rozšíření přírodní zóny komunálnímu výboru skládajícímu se ze zástupců 11 obcí a dvou okresů, ve kterých park leží. Výbor schvaluje návrhy správy většinou jednomyslně.

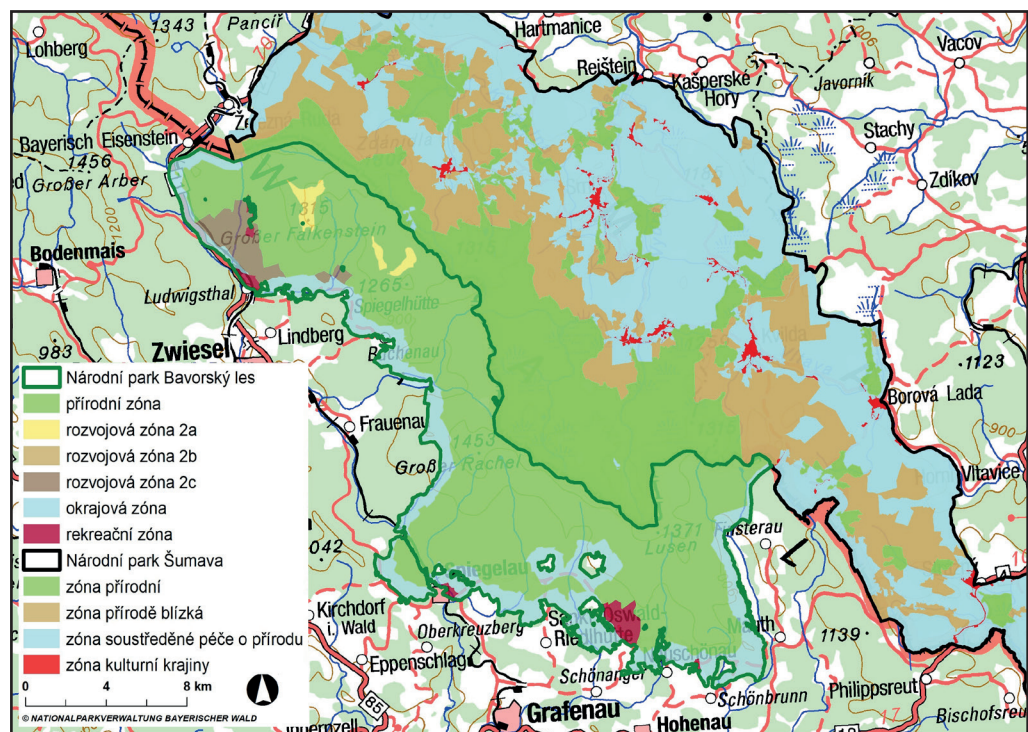
V rozvojových zónách je do roku 2027 omezen přirozený vývoj lesa zasahováním proti kůrovci a je v nich možné stromky sázet. Okrajová zóna je 500 až 1200 metrů široký pás při hranici národního parku (zákon ukládá minimální šířku 500 metrů), kde se proti kůrovci zasahuje. Podle německých expertů je to dostatečná šířka na zabránění šíření kůrovce do okolních hospodářských lesů. To potvrdila i studie Bavorského státního ústavu lesního hospodářství probíhající v letech 2010–2014 v době prudkého nárůstu stavů kůrovce po polomech způsobených orkámem Kyrill.

Návštěvnická infrastruktura a jádrové území

V rekreační zóně jsou umístěna návštěvnická centra s areály výběhů zvěře a zařízení pro environmentální vzdělávání. Mimo tuto návštěvnickou infrastrukturu udržuje správa síť značených cest o celkové délce cca 620 km. Trasy byly zvoleny tak, aby nejen cíl, ale i samotná cesta poskytovala návštěvníkům zážitek z přírody. Současně je pro naplnění cílů národního parku velmi důležité udržet nebo obnovit dostatečně rozsáhlá souvislá území pro nerušený život citlivých druhů jako tetřev hlušec nebo jelen evropský. Z toho důvodu vymezila vláda Dolního Bavorska jádrové území národního parku. V jádrovém území je celoročně povoleno využívat vyznačené stezky pro pěší, cyklisty a skituristy. Povoleno je také celoroční vstup na některé horské pastviny (tzv. šachty) a v období od 15. července do 15. listopadu také na některé neznacené cesty, například na část hraničního chodníku. Dále je v souladu s nařízeními okresních úřadů Freyung-Grafenau a Regen o rezervacích pro ochranu tetřeva a jelení zvěře časově omezen vstup do řady menších oblastí národního parku. Celkově pokrývají jádrové území a rezervace na ochranu zvěře cca 45 % plochy národního parku.

Národní park Bavorský les příkladem

Od svého vzniku musela správa národního parku vyřešit nejen jeden problém a vybojovat nejen jednu bitvu, o kterých se nejspíš zakladatelům Národního parku Bavorský les v době jeho vzniku ani nezdálo. Obavy z filozofie „Přírodu nechat být přírodou“ jsou dnes již minulostí. Naopak, bavorská vláda slíbila u příležitosti 50. výročí založení Národního parku Bavorský les jeho další rozšíření o cca 600 ha. Tím se Bavorský les stane opět největším německým lesním národním parkem. Mottem „Přírodu nechat být přírodou“ se řídí nové, ale i starší německé národní parky, které mají vyhlásit bezzásahové přírodní zóny na 75 % celkové rozlohy. Výsledky studií totiž ukazují, že se les v Bavorském lese po velkoplošném napadení kůrovcem zmlazuje zcela samovolně. Šíří se v něm vzácné druhy hmyzu, mechorostů a hub, které přežily v malých pralesovitých zbytcích, a navrací se do něj zvířata, která na dlouho zmizela, jako je rys, vlk nebo puštitka bělavá. Díky probíhajícím přírodním procesům se tak Národní park Bavorský les mění zpět v lesní divočinu podle svých vlastních přírodních zákonů.

Přírodní zóna v NP Bavorský les a navazující přírodní zóna v NP Šumava tvoří největší bezzásahové území ve střední Evropě. Zdroj Správa Národního parku Bavorský les